

MÀSTER UNIVERSITARI EN PROFESSORAT D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Innovació docent i iniciació a la investigació en educació literària i lingüística

UNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

Llegendari apòcrif de La Vall de Segó

Campos Henares, Andrea

Cardona Climent, Anna

Vizcaíno Usó, Maria

València, 2023

ÍNDEX

1. Justificació.....	3
2. Objectius.....	4
3. Marc metodològic.....	5
4. Aspectes de la programació del curs vinculats a la proposta.....	6
4.1. <i>Criteris d'avaluació generals.....</i>	<i>6</i>
4.2. <i>Continguts.....</i>	<i>6</i>
4.3. <i>Estàndards d'aprenentatge.....</i>	<i>10</i>
4.5. <i>Competències clau.....</i>	<i>11</i>
5. Aspectes concrets: llocs literaris i participants.....	12
6. Seqüència prevista d'activitats.....	14
6.1. <i>Abans d'eixir.....</i>	<i>14</i>
6.2. <i>Durant l'eixida.....</i>	<i>14</i>
6.3. <i>Després, en tornar a l'aula.....</i>	<i>15</i>
7. Avaluació.....	16
7.1. <i>Rúbrica d'avaluació del docent.....</i>	<i>16</i>
7.2. <i>Rúbrica d'avaluació dels companys.....</i>	<i>17</i>
8. Conclusions.....	19
9. Referències bibliogràfiques.....	20
10. Annexos.....	21

1. Justificació

D'entrada, els alumnes als quals va adreçada aquesta ruta literària són els estudiants de 1r de batxillerat de l'IES la Vall de Segó, situat a la localitat de Benifairó de les Valls, a la comarca del Camp de Morvedre. Concretament, ens hem centrat en el grup de Batxillerat científic el qual està compost per 21 alumnes. La seua professora és Olga Gargallo, que hauríem de destacar per la seua magnífica tasca docent basada en la vocació.

Per a fer la tria de l'alumnat, hem tingut en compte diversos factors, i tot seguit els comentarem. En primer lloc, un dels motius és l'adequació de l'activitat, ja que en aquest curs han estudiat detalladament la crònica, de manera que era convenient treballar les llegendes a partir d'aquesta, perquè s'endinsaren d'una manera més exhaustiva en la literatura, concretament en la catalana. En segon lloc, els estudiants estan plenament concienciats en la llengua catalana, ja que la llengua primera de la major part del grup és el català. En tres anys s'ha vist una davallada de l'ús de la llengua a l'IES la Vall de Segó, però en aquesta classe ha esdevingut el contrari. De fet, per exemple, una alumna amb el castellà com a llengua primera ha començat a parlar valencià perquè la seua companya es dirigia sempre cap a ella en la nostra llengua. Aquesta situació descriu la influència positiva de l'entorn i la interacció entre els alumnes. Així mateix, afirmem que ha sigut senzill implementar aquest projecte en l'aula, perquè els alumnes tenen una gran motivació i implicació; el grup funciona molt bé i són obedients, tenen valors molt autèntics. Caldria destacar la creativitat de l'estudiantat i la seua imaginació, ja que les llegendes que han elaborat són fictícies, però semblen reals.

2. Objectius

L'objectiu general del present treball és fomentar l'autonomia dels estudiants i que siguin capaços, per ells mateix, d'elaborar una llegenda amb totes les eines factibles que se'ls proporciona. Així mateix, com a objectius específics es plantegen:

- Elaborar un blog amb el recull de les llegendes
- Despertar la creativitat de l'alumnat
- Conèixer l'estructura i les característiques de la llegenda
- Familiaritzar amb l'entorn natural i urbà que els envolta
- Reforçar la pertinença al grup social del poble.
- Fer de la literatura un acte compartit
- Crear un inventari que recull la memòria de la Vall de Segó

3. Marc metodològic

La realització de la ruta, des del bell començament amb la planificació fins a la caminada en si, té tot un sentit complet. Durant les primeres sessions, els alumnes estudien el gènere de la crònica, sobretot mitjançant les Quatre Grans Cròniques de la nostra història literària. Tot seguit, una vegada familiaritzats amb aquest tipus de text, per parelles es posen mans a l'obra amb la recerca de dades històriques del seu entorn més immediat amb la finalitat d'elaborar la seua pròpia crònica situada a la Vall de Segó. Així doncs, amb la participació de familiars i veïns dels quals recollir les dades i les eines en la xarxa per a nodrir la crònica, poden desenvolupar la seua aportació creativa on donar via lliure a la seua imaginació afegint dades inversemblants o inventades per a convertir la crònica en llegenda.

Una vegada redactades les llegendes, els alumnes les comparteixen a l'aula amb els companys i es publiquen en un blog, i s'organitza la ruta en relació amb els llocs literaris que cada llegenda retrata. Els alumnes, que són els qui millor coneixen el seu entorn i l'espai que han evocat tracen els punts i l'ordre que convé que la ruta segueisca. I amb això només faltaria calçar-se i sortir de l'aula.

4. Aspectes de la programació del curs vinculats a la proposta

En aquest apartat explicarem de manera detallada i ordenada els riteris d'avaluació generals, els continguts, les competències clau, els criteris d'avaluació, els estàndards d'aprenentatge i les avaluacions que emprarem per a qualificar els resultats finals de l'alumnat. Detallarem en tots els casos els conceptes extrets del currículum i els específics, els que creguem necessaris per a fer possible la ruta.

4.1. Criteris d'avaluació generals

En l'elaboració de les llegendes apòcrifes que realitzaran per parelles els alumnes de primer de batxillerat avaluarem sobretot el procés d'investigació, d'escriptura, l'originalitat, l'aplicació de les normes gramaticals, ortogràfiques i la propietat lèxica per part dels estudiants. A més, la participació activa en les activitats posteriors a la ruta, la motivació el treball cooperatiu. Tot açò serà valorat per part del professor amb el suport d'una rúbrica d'avaluació, però també hi haurà lloc per a l'avaluació entre companys. Dividit en percentatges, el 70% es dedicarà a l'heteroavaluació del docent, amb un 50% a la llegenda, 10% per a la participació al blog i un 10% a la participació en la ruta. El 30% restant correspondrà a la coavaluació dels companys.

4.2. Continguts

Com que els alumnes han de redactar els textos que vertebraran la trajectòria a seguir durant la ruta, es treballen els blocs 2 i 3, relatius a les estratègies comunicatives i a la lectura i literatura, respectivament.

«El segon bloc, *Estratègies comunicatives*, aplega les diferents estratègies i destreses vinculades als processos de producció, recepció, interacció, mediació, gestió de la informació i reflexió» (p. 21 del currículum de batx). «A més a més, s'inclouen en aquest apartat aquells aspectes actitudinals, axiològics i emocionals que estan presents transversalment en tots els intercanvis comunicatius i que poden determinar-ne l'èxit o el fracàs.» (p. 21). El segon bloc, al seu torn, es divideix en sis subblocs. Amb aquest treball, els alumnes treballen:

- a. Subbloc 2.2 d'alfabetització informacional
  - i. Fonts documentals de l'entorn: biblioteques i arxius locals i comarcals. Ja que els alumnes han hagut de fer un treball de recerca per conèixer millor els llocs dels que parlarien als seus textos.
- b. Subbloc 2.3 de reflexió sobre la llengua
  - i. L'expressió de la subjectivitat i objectivitat en textos.
  - ii. Adequació del registre a la situació de comunicació.
  - iii. Cohesió: connectors, marcadors discursius i altres procediments lexicosemàntics i gramaticals.
  - iv. Correcció lingüística i revisió ortotipogràfica i gramatical dels textos.
  - v. Ús de fonts terminològiques, manuals de consulta i de correctors, en suport analògic o digital.
  - vi. Formes gramaticals i funcions sintàctiques.
- c. Subbloc 2.4 de comunicació i interacció oral
  - i. G2. Relatiu a l'expressió oral.
    - 1. Estratègies d'expressió oral: interpretació i ús d'elements de la comunicació no verbal.
- d. Subbloc 2.6 d'expressió escrita i multimodal
  - i. Estratègies del procés d'expressió escrita i multimodal: planificació, textualització, revisió i correcció/edició.

«El tercer bloc, *Lectura i literatura*, reuneix els sabers bàsics necessaris per al desenvolupament de la competència literària. Continguts relatius a les convencions poètiques i genèriques; sobre elements retòrics, narratològics o teatrals; coneixements sobre la tradició literària, més o menys complexos segons l'etapa o el cicle; i també relacions entre la literatura i d'altres manifestacions artístiques.» (p. 24). Aquest tercer bloc també es divideix en subblocs; dos en aquest cas, un relatiu a la lectura autònoma i l'altre a la lectura guiada de textos literaris. A la ruta literària, els sabers que es treballen són alguns dels subbloc segon:

- a. Subbloc 3.2 de lectura guiada de textos literaris
  - i. Els gèneres, els tòpics i els itineraris temàtics de les obres literàries i les seues característiques.
  - ii. Elements interns i externs de les obres, l'anàlisi i relació amb el sentit.

- iii. Planificació i producció de textos literaris amb intenció literària, amb les estructures i components d'aquest tipus de textos amb models de referència.
- iv. Lectura expressiva, dramatització i recitat de textos literaris.

CONTINGUTS GENERALS	CONTINGUTS ESPECÍFICS	COMPETÈNCIES CLAU
BLOC 1: ESCOLTAR I PARLAR		
Responsabilitat i eficàcia en la resolució de tasques. Assumpció de distints rols en parella de treball. Adequació dels usos formals i informals al context. Aplicació dels coneixements de la tipologia, de les propietats textuais i de l'estàndard formal en la producció oral. Aplicació de tècniques d'avaluació, autoavaluació.	Utilització de l'estàndard i d'un llenguatge no discriminatori.	CCLI SIEE CSC CAA

Taula 1. Relació dels continguts generals i les competències clau al Bloc 1 dedicat a escoltar i parlar. Elaboració pròpia.

BLOC 2: LLEGIR I ESCRIURE		
Busca, localització i extracció d'informació en diferents tipus de textos i fonts documentals. Reflexió autònoma sobre el procés d'aprenentatge i els coneixements adquirits durant la realització del projecte final. Emmagatzematge de la informació digital en dispositius informàtics i servicis de la xarxa. Disseny de presentacions multimèdia.	Lectura, comprensió, interpretació i anàlisi de textos escrits narratius. Ús i aplicació d'estratègies de comprensió lectora. Planificació i realització amb autonomia de projectes de treball individuals i en equip sobre temes del currículum. Utilització autònoma de les	CCLI CAA CSC SIEE CD

Coneixement i ús de drets d'autor i llicències de publicació.	TIC en totes les fases del procés d'elaboració d'un projecte: localitzar, seleccionar, tractar, organitzar i emmagatzemar la informació; crear textos escrits o audiovisuals sense copiar els enunciats literals de les fonts, i presentar el treball. Construcció d'un producte final utilitzant les TIC (blog).	
---	--	--

Taula 2. Relació dels continguts generals i les competències clau al Bloc 2 dedicat a llegir i escriure. Elaboració pròpia.

BLOC 3: CONEIXEMENT DE LA LENGUA		
Identificació d'idees principals i secundàries de les obres literàries. La importància de la varietat estàndard en l'àmbit educatiu.	Utilització d'un lèxic apropiat durant l'elaboració de les activitats i el projecte final. Coneixement del lèxic especialitzat del camp i del món rural.	CCLI CAA

Taula 3. Relació dels continguts generals i les competències clau al Bloc 3 dedicat al coneixement de la llengua. Elaboració pròpia.

BLOC 4: EDUCACIÓ LITERÀRIA		
El gènere de la llegenda Creació literària	Lectura guiada i comprensió de textos i obres literàries, concordes amb el nivell, com a base per a la formació de la personalitat literària i el gaudi personal. Aproximació al coneixement d'altres mons (reals o imaginaris) a partir de la lectura. Foment de l'hàbit lector per mitjà de la participació en iniciatives que impulsen la realització de lectures amenes (ruta literària). Anàlisi senzilla de textos: localització del text en el seu context social, cultural i històric; identificació de l'època literària.	CCLI SIEE CEC CAA

Taula 4. Relació dels continguts generals i les competències clau al Bloc 4 dedicat a l'educació literària. Elaboració pròpia.

4.3. Estàndards d'aprenentatge

Presentem un projecte per a l'alumnat de 1r de batxillerat en què es treballarà, dins de la literatura, la llegenda. Com a producte final proposem una ruta literària inspirada en les llegendes que han elaborat els mateixos estudiants. El nostre propòsit és la realització, per parelles, d'una llegenda sobre espais naturals o urbans de qualsevol dels cinc pobles que configuren la Vall de Segó a partir de la informació extreta tant per transmissió oral com per escrita (els familiars o l'arxiu històric dels pobles). La professora els acompanyarà en la tria i farà propostes sobre llocs i eines de recerca per a les seues investigacions.

Aquest projecte, al remat, té la voluntat de tractar, en primer lloc, sabers relacionats amb el currículum de primer de batxillerat com són les Quatre Grans Cròniques, però, tot aprofitant-se'n, es desenvolupa introduint el gènere apòcrif per a treballar la creació literària, però també la recerca de dades tant en l'entorn real com en la xarxa. Així, obtenim com a resultat un treball en equip en què els alumnes han tingut una experiència enriquidora personalment i els ha connectat amb la seua realitat més propera, però, a més, s'han sentit creadors d'una ruta divertida i cultural.

4.5. Competències clau

Tot seguit explicarem les competències clau més rellevants que durem a terme amb la realització de la ruta.

Competència en comunicació lingüística (CCL)

La competència en comunicació lingüística suposa interactuar de manera oral, escrita, signada o multimodal de manera coherent i adequada en diferents àmbits i contextos i amb diferents propòsits comunicatius. Implica mobilitzar, de manera conscient, el conjunt de coneixements, destreses i actituds que permeten comprendre, interpretar i valorar críticament missatges orals, escrits, signats o multimodals, evitant els riscos de manipulació i desinformació, així com comunicar-se eficaçment amb altres persones de manera cooperativa, creativa, ètica i respectuosa. Ens interpel·la en la nostra ruta a l'hora d'escriure les llegendes, per al treball de recerca i interpretar les llegendes dels companys.

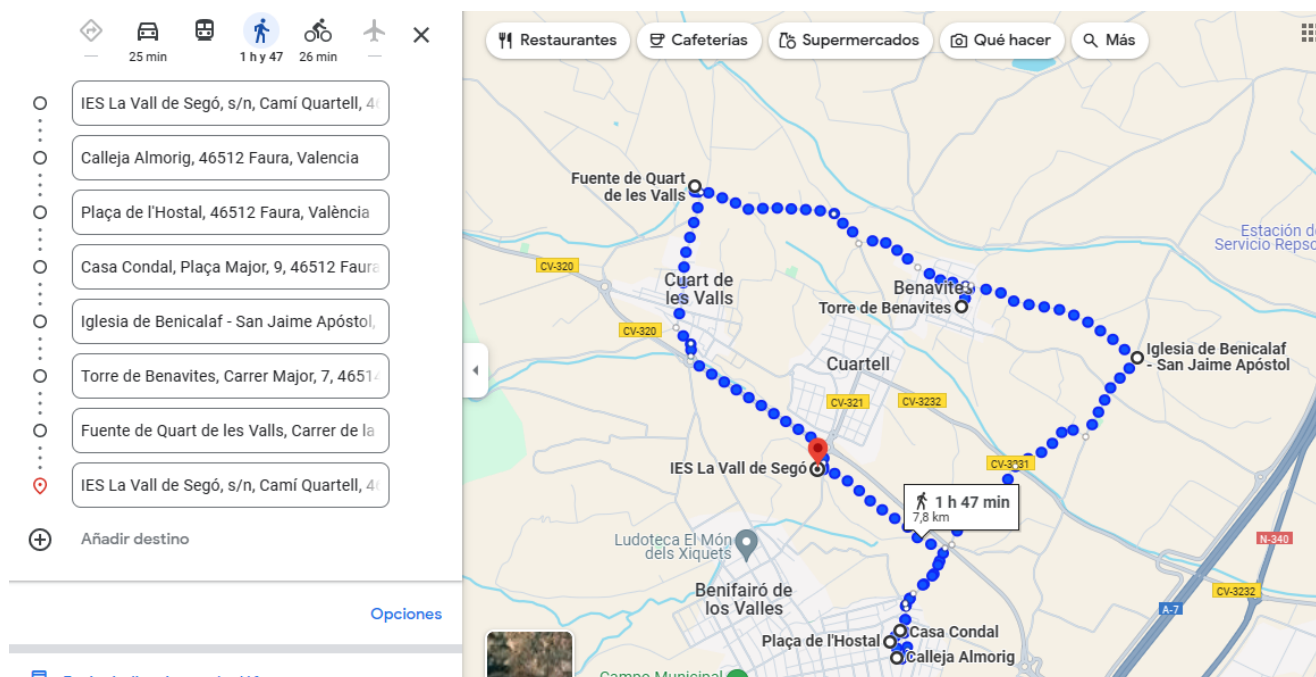
Competència digital (CD)

La competència digital implica l'ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge, per al treball i per a la participació en la societat, així com la interacció amb aquestes. L'apliquem amb el blog de les llegendes.

Competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA)

La competència personal, social i d'aprendre a aprendre implica la capacitat de reflexionar sobre un mateix per a autoconèixer-se, acceptar-se i promoure un creixement personal constant; gestionar el temps i la informació eficaçment; col·laborar amb altres de manera constructiva. L'emprem en la nostra ruta a l'hora de fer les llegendes i treball de recerca.

5. Aspectes concrets: llocs literaris i participants

Imatge 1. Itinerari a seguir.

La ruta literària que presentem s'esdevé arreu de les quatre poblacions de la històrica comarca de la Vall de Segó. Aquests pobles són Benifairó de les Valls, Faura, Benavites i Quart de les Valls. Així mateix, hem preparat una ruta de tres hores aproximadament, de les 10h fins a les 13h. Aquesta ruta s'ha realitzat el dia 5 de desembre de 2023 i per al seu desenvolupament hem partit de sis llegendes realitzades pels alumnes de Primer de Batxillerat, de manera que els diversos punts de vista han quedat determinats pels mateixos estudiants. Cal afegir, que els alumnes han elaborat un total de deu llegendes¹, però nosaltres, per a la realització de la ruta, ens hem centrat en *La llegenda de la casa encantada a la Plaça d'Almorig: un nou començament*, *La fugida de Lope de Vega*, *Els records de l'antiga alqueria*, *La llegenda del poble desaparegut de Benicalaf*, *La llegenda dels Donyets de la Torre de Benavites* i *Les encantades de la Font de Quart*.

Tot i que l'activitat estava pensada per als alumnes i autors, també hi va acudir la professora de Valencià: llengua i literatura, Olga Gargallo, la qual ens anava explicant curiositats de la Vall de Segó i complementant la informació que els estudiants oferien en les seues llegendes.

¹ Les podem observar als Annexos.

HORARI	RUTA LITERÀRIA	ACTIVITAT
10h	Inici de la ruta des de l'IES la Vall de Segó (Benifairó de les Valls)	Eixida cap a la localitat de Faura
10:20h	Arribada a la Plaça d'Almorig de Faura	Lectura de la llegenda de <i>La casa encantada a la Plaça d'Almorig: un nou començament</i>
10:35h	Arribada a la Plaça de l'Hostal de Faura	Lectura de la llegenda <i>La fugida de Lope de Vega</i> ²
10:45h	Arribada a la Plaça Major de Faura, concretament a la Casa Comtal	Lectura de la llegenda de la Casa Comtal de Faura <i>Els records de l'antiga alqueria</i>
11:30	Arribada a l'Església de Sant Jaume de Benicalaf, situada a la localitat de Benavites	Lectura de la <i>Llegenda del poble desaparegut de Benicalaf</i> . Els alumnes disposen del temps necessari per a fer fotografies de l'Església i esmorzar
12h	Arribada a la Torre de Benavites, situada a la mateixa localitat	Lectura de la <i>Llegenda dels Donyets de la Torre de Benavites</i> . Els alumnes visiten l'interior de la torre.
12:35h	Arribada a la Font de Quart de les Valls	Lectura de la llegenda <i>Les encantades de la Font de Quart</i>
13h	Arribada a l'IES Vall de Segó	Finalització de la ruta literària

Taula 5. Relació horaris, punt geogràfic i activitat durant la ruta literària.

² A la pàgina 74 del llibre *Peregrino en su patria*, Lope de Vega menciona la localitat de Faura "Fueron caminando a Faura". Per tant, el poeta podria haver estat hostejat a aquesta població durant un temps determinat.

6. Seqüència prevista d'activitats

6.1. Abans d'eixir

Com que els estudiants han de ser els futurs autors dels textos cal que coneguen què són les llegendes i els trets característics de les mateixes. És per això que se'ls fa l'explicació corresponent. Entenem per llegenda tota una «relació de fets que tenen més de tradicionals o meravellosos que d'històrics o vertaders» (Acadèmia Valenciana de la Llengua [AVL], s.f., definició 1). Existeixen tres tipus de llegendes: l'etiològica –que explica les formes o els orígens de la natura que ens envolta–, la de creença –que narra històries de personatges amb superpoders– i la històrica –que conta anècdotes sobre cavallers, reis, bandolers, etc.– (Vibot, 2020). Els alumnes poden triar qualsevol de les tres classes per confeccionar els seus escrits, que estaran regits per les pautes que la professora Orga Gargallo ha dictaminat.

Prèviament al treball de redacció, cada estudiant haurà de fer un treball de recerca tant del punt geogràfic de què volen parlar com de lèxic en desús. D'aquesta manera aconseguim que els textos estiguen basats en dades que contrastades als arxius escrits i/o orals, així com que la resta dels companys recuperen paraules que s'han estat perdent amb el pas del temps.

Quan els alumnes ja han recopilat la informació necessària, per parelles es capficaran en el procés d'elaboració de les llegendes. Posteriorment, la docent les revisarà i farà les esmenes pertinents, si escau. En el moment en el qual els textos es troben ja corregits, es farà una lectura a l'aula perquè tots els companys siguin coneixedors de les històries.

Seguidament, es dissenya l'itinerari que se seguirà a la ruta literària, que seguirà l'ordre lògic marcat per les localitzacions escollides.

L'última activitat abans de l'eixida, la professora –en aquest cas, Olga Gargallo– fa uns apunts sobre el material que els alumnes hauran de portar el dia de la ruta. Caldrà que visten roba i calçat còmodes i agafen menjar per a l'esmorzar i aigua.

6.2. Durant l'eixida

La ruta literària que realitzem es basa en els llocs literaris en què s'han inspirat els alumnes per a la redacció de les llegendes. Durant la passejada, visitarem els diferents punts geogràfics i ens detindrem a cadascun dels punts d'interés perquè els alumnes-autors de les llegendes les compartisquen amb els companys.

En aquest punt, i com que ens trobem als escenaris en què “ocorren” els fets narrats, les llegendes passen de ser quelcom individual a un fet social, compartit entre els iguals i la literatura surt del paper i impregna l’entorn.

Simultàniament al desenvolupament de la ruta, d’una banda, els estudiants han d’enregistrar –si així ho desitgen– tot el que els crida l’atenció no solament de l’activitat, també de l’entorn naturals i/o dels companys. S’acceptaran gravacions tant en format vídeo com en format foto i/o àudio. L’objectiu d’aquestes serà publicar-les al blog que obrirem com a producte final de l’exercici.

De l’altra, caldrà que anoten els mots en desús que escolten, ja que així aconseguirem que els alumnes estiguen atents a les lectures dels seus companys. S’establirà una espècie de joc que es basarà en la quantitat de lèxic recopilat.

Cal apuntar també que, tot i que la ruta ha estat pensada pels i per als autors, els familiars dels alumnes interessats en l’activitat podran ser partícips de la mateixa, atès que han estat còmplices de l’elaboració de les llegendes.

6.3. Després, en tornar a l’aula

Una vegada finalitzada l’activitat i en un dia diferent al desenvolupament de la ruta, ens reunirem a l’aula per compartir els records i/o impressions sobre l’exercici. S’acceptaran fotografies, àudios, vídeos, aspectes a millorar i aprenentatges, entre d’altres.

A continuació, s’obrirà el blog³, *Llegendari apòcrif de la Vall de Segó*, que servirà de recull no sols de tots aquests elements, sinó també de la col·lecció de mots en desús que cada alumne ha recopilat. Quant a la pàgina web, els estudiants comptaran amb llibertat total sobre el contingut a publicar-hi. Gràcies a la xarxa, podrem donar a conèixer l’activitat realitzada amb la societat.

En darrer terme i a mode de conclusió de la ruta literària, es realitzarà l’avaluació final, tant de l’exercici com dels companys amb què s’ha compartit l’experiència. Cada grup qualificarà la resta dels companys assignant-los una nota, però caldrà que facen un comentari sobre qüestions a millorar i aspectes positius que destacarien.

---

³ Podeu consultar-lo clicant [ací](#).

7. Avaluació

Quant a l'avaluació, trobem dues possibilitats:

A la primera d'elles, seguint un esquema més típic, la major part de la qualificació ve donada pel docent. En aquest cas, un 70% de la nota final es correspondria amb l'heteroavaluació. En aquesta, la professora avalua un 50% la llegenda i un 20% la participació al blog i a la ruta, amb un 10% i un 10% respectivament. El 30% restant vindria determinat, doncs, de la coavaluació dels companys.

A la segona possibilitat es dona més pes a la veu de l'alumnat, i és que amb aquest projecte hem descobert que els alumnes acostumen a ser molt justos –tot i que això queda supeditat al grup amb què es realitzi l'activitat–. En aquest cas, es dividiria en parts iguals l'heteroavaluació i la coavaluació, amb un 50% cadascuna d'elles. Pel que fa a l'avaluació del professor, el percentatge dedicat a la qualificació de la llegenda disminuiria a un 35%, sent així que la participació es correspondria amb un 15% de la nota.

7.1. Rúbrica d'avaluació del docent

Aspectes / Valoració	Millorable 😞	Bé 😊	Molt bé 😄
<i>Han comprés les característiques del gènere literari de la crònica i les saben aplicar a la seua creació</i>	No han comprés les parts mínimes de les característiques literàries necessàries.	Han comprés els coneixements bàsics dels continguts vinculats al gènere, malgrat que el seu aprenentatge podria ser millor.	El seu coneixement sobre les característiques donades a classe és excel·lent i quasi immillorable. Bona feina!
<i>Han comprés les característiques del gènere literari de la llegenda i les saben aplicar a la seua creació</i>	No han comprés les parts mínimes de les característiques literàries necessàries.	Han comprés els coneixements bàsics dels continguts vinculats al gènere, malgrat que el seu aprenentatge podria ser millor.	El seu coneixement sobre les característiques donades a classe és excel·lent i quasi immillorable. Bona feina!
<i>Propietats textuais</i>	L'ús bàsic de les propietats textuais és deficitari i insuficient.	La manera presentada de les propietats textuais és correcta, amb una metodologia adient, però amb poca	Les propietats del text presentat són excel·lents, mostra clara de la comprensió estructural de la

		profunditat.	creació i gestió de textos.
<i>Ortografia</i>	L'ortografia del text presentat té un seguit de faltes que evidencien una carència de coneixement i una falta de cura a la seua exposició.	El text final presenta una ortografia acceptable, malgrat que amb algunes formes no correctes que genera una exposició imperfecta.	L'ortografia del discurs és neta, clara i sense faltes, amb proves evidents de coneixements mínims i avançats, propis d'una aplicació excel·lent.
<i>Originalitat en la llegenda</i>	La llegenda és pobre i poc inspirada. S'espera més en aquest camp amb tantes possibilitats	La llegenda és correcta i molt relacionada amb la crònica, malgrat que hi ha hagut parts que es podrien haver fet millor.	La llegenda és original, correcta i plena d'inspiracions de diferents fonts, que procuren una experiència enriquidora.
<i>Treball per parelles</i>	Poca implicació entre la parella. S'evidencien diferents graus de compromís en el treball.	S'observa una diversitat entre els participants amb graus semblants d'implicació, tot i que observem un membre amb una càrrega major.	El grup presenta una implicació total per part dels dos, procurant així un compromís en el treball total.

Taula 6. Rúbrica d'avaluació per a l'heteroavaluació. Elaboració pròpia.

7.2. Rúbrica d'avaluació dels companys

Aspectes / Valoració	Millorable 😞	Bé 😊	Molt bé 😄
<i>Treball per parelles</i>	Poca implicació entre la parella. S'evidencien diferents graus de compromís en el treball.	S'observa una diversitat entre els participants amb graus semblants d'implicació, tot i que observem un membre amb una càrrega major.	El grup presenta una implicació total per part dels dos, procurant així un compromís en el treball total.
<i>Responsabilitat i funcions</i>	S'ha mostrat passiu i no ha identificat les seues funcions i responsabilitats dins	En ocasions ha dubtat sobre les seues funcions, tot i que la major part del	Ha sigut conscient en tot moment de les seues funcions i tasques dins del

	de l'equip.	temps sí ha sabut identificar-les.	grup.
<i>Recerca i indagació de la informació</i>	No ha participat en la recerca.	Ha mostrat interès per participar en la recerca.	Ha participat activament en la recerca i ha compartit les informacions.
<i>Elaboració de les tasques</i>	No ha participat en les tasques.	Ha presentat dificultats per a contribuir a les tasques, tot i que ha aportat idees.	Ha aportat idees innovadores i originals a les tasques.
<i>Exposició i comunicació</i>	No ha defensat les seues idees ni ha tingut en compte les de la resta.	Ha aportat idees però no les ha justificades i/o defensades.	Ha defensat les seues idees de manera assertiva, respectant les de la resta.
<i>Originalitat en la llegenda</i>	La llegenda és pobra i poc inspirada. S'espera més en aquest camp amb tantes possibilitats	La llegenda és correcta i molt relacionada amb la crònica, malgrat que hi ha hagut parts que es podrien haver fet millor.	La llegenda és original, correcta i plena d'inspiracions de diferents fonts, que procuren una experiència enriquidora.

Taula 7. Rúbrica d'avaluació per a la coavaluació. Elaboració pròpia.

8. Conclusions

Podem dir que la ruta que hem desenvolupat resulta un projecte útil en l'aprenentatge i desenvolupament de l'estudiantat, tant des de la perspectiva d'alumnes com la personal, ja que, en primer lloc, trau l'alumne del paper passiu del lector i l'anima a investigar sobre la seua realitat tradicional més directa i participar en el seu enriquiment. Així, s'encoratja els alumnes a desenvolupar-se en una actitud d'aprenentatge permanent, dins i fora de l'aula.

A més, trasllada el fet literari de l'interior de la classe al carrer, la qual cosa afavoreix a veure els espais que tant coneixen des d'una altra perspectiva, que és encara més propera, ja que ells mateixos han fet una aportació a la cultura local. En aquest sentit, l'alumnat coneixerà els aspectes bàsics de la diversitat cultural, natural i social que els envolta amb l'objectiu de poder valorar i respectar els espais que transiten cada dia.

Tota aquesta amalgama d'idees confereix un clima molt favorable per a la formació en què es respiren valors com respecte a la cultura i l'entorn natural i urbà, la germanor i l'interés pels temes tractats, entre d'altres. Per la qual cosa, i en definitiva, hem obtingut com a resultat una activitat no només afable i recomanable, sinó que també productiva i sobretot factible per a cada aula de la nostra geografia.

Comptat i debatut, aquesta ruta literària guia els alumnes en un exercici d'exploració del seu entorn alhora que treballen la creativitat i es reforcen les seues habilitats investigadores i la connexió amb la natura i les arrels. A més, els estudiants treballen des de la diversitat d'activitats i la innovació, cosa que els motiva a esforçar-se més.

9. Referències bibliogràfiques

Acadèmia Valenciana de la Llengua [AVL] (s.f.). Llegenda. En *Diccionari normatiu valencià*.

Recuperat des de <https://www.avl.gva.es/lexicval/>

Generalitat Valenciana. Conselleria d'Educació, Cultura i Esport (2022, agost 12).

Currículum de Valencià: Llengua i Literatura I i II en *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, n. 9404.

VIBOT, Tomàs (2020). La llegenda. *Estudis de Literatura Oral Popular*, n. 9, pàgines 172-176.

10. Annexos

Annex I. Llegenda de *Les encantades de la Font de Quart de les Valls*

Una vegada fa molts anys, quan encara les iaies portaven els nets a berenar i a jugar al parc de la font, un dels infants, mentre la seua iaia parlava amb una coneguda va escoltar una veueta que provenia d'un pi i que el cridava... Shhhhh. Ell s'apropà a l'arbre i es trobà amb una criatura que no havia vist mai, però que per alguna raó no li feia por. En aquell instant, la iaia cridà al net perquè s'havia fet tard i havien de tornar a casa abans que es fera fosc. Quan el xiquet es girà a veure aquella criatura, ja havia desaparegut.

L'endemà, com de costum, tornaren al parc, la iaia es tornà a despistar, va llevar la vista del xiquet i quan es torna a girar, ell no estava. La dona es pensà que el net estava jugant i començà a cridar-lo, però ningú no contestava. El xiquet tornà a trobar-se amb l'encantada, una dona preciosa, blava d'aigua, amb ulls transparents i cabells d'algues dolces i aquesta se l'emportà cap a un món màgic. L'anciana, que no trobava el net enlloc entrà en pànic i cridà a la policia.

Quan va arribar al món màgic sota l'aigua, el xiquet es va quedar bocabadat en veure molts xiquets i xiquetes de totes les edats. El món màgic era una sala fosca, il·luminada tan sols per dos tènues llums, una a cada extrem de l'habitació. Al llarg de la sala hi havia moltes lliteres i una xicoteta cambra de bany.

Una xica, que rondaria els vint anys saludà el xiquet i li preguntà què havia passat. Ell li contà la història i la xica es queda meravellada perquè mai havia escoltat una història pareguda. Un home va dir "feia temps que no en teníem ningú d'encantades".

L'home explicà que les encantades són monstres amb aspecte d'una dona amb el cabell llarg i fosc que sempre van vestides de negre. Elles soles apareixen una vegada cada cent anys.

Després, li explicà al xiquet que tots els que estaven allà havien estat capturats per diferents monstres. Alguns per l'home dels nassos, que s'emportaven als xiquets que no obeeixen; uns altres per els butonis que capturaven aquells infants que no volien dormir i els altres, com ell, per les encantades.

El xiquet, preocupat, va preguntar si anaven a estar allà per a sempre, i la xica li explicà que només una xiqueta havia sigut capaç de fugir d'aquell lloc i va deixar una sèrie d'instruccions que ningú havia pogut desxifrar. Casualment, aquella xiqueta que havia pogut fugir també havia estat atrapada per una encantada.

L'home li digué que havia deixat un quadern que cap altre xiquet capturat havia pogut obrir i li'l va lliurar. Quan el quadern tocà les mans del xiquet, de sobte tot es paralizà i es va obrir el llibre.

Al llarg de les pàgines escrites a mà el quadern narrava unes instruccions que el xiquet havia de seguir per a poder eixir del món encantat. Les passes eren senzilles, però el xiquet tenia un poc de temps per a desxifrar-les o pel contrari, els monstres guanyarien.

Quan el xiquet ja en portava uns quants minuts la cosa començà a complicar-se. L'última prova era buscar pel fons de la font una clau per obrir una porta subterrània que el portaria al món terrenal. El problema arribà quan l'encantada el trobà i va començar a buscar la clau també i a remoure les aigües de la font.

El xiquet va haver de lluitar contra ella, però trobà la clau primer. L'encantada quasi el capturà, però es va lliurar. Només quedaven uns pocs segons i encara havia de nadar fins a la porta i obrir cinc cadenats. Pensava que no podria però es va recordar de la seua iaia i va poder obrir la porta. El xiquet es va retrobar amb la seua iaia.

Ara la Font de Quart torna a ser un lloc feliç perquè a l'entrada del parc, junt amb el cartell informatiu del cabal i l'extensió de la font, es poden llegir també les instruccions per no fer cas de les encantades ni de la resta de monstres.

[Escrita per Claudia Asturiano i Vera Soriano]

Annex II. Llegenda de la Cova del Codoval: *El miracle de l'aigua*

Es diu que fa segles, els cinc pobles de les Valls van ser rebuts pel miracle de l'aigua. La llegenda conta que aquest succés va tindre lloc al 1238 amb l'arribada del rei Jaume I, el Conqueridor.

En aquesta època a les Valls era molt complicat obtindre aigua. La poca que aconseguien amb la pluja l'anaven conservant als aljubs, per a quan vingueren els mesos de sequera. Aquests normalment solien durar uns tres mesos.

Però va aplegar un any, el 1237, anomenat com “l'any perdut” en el qual la sequera va durar set mesos. Els primers mesos, van poder sobreviure com ja havien fet antigament, però ningú esperava que aquesta vegada no tornara l'aigua. La falta d'aigua va provocar una insuficiència d'aliment, ja que els camps estaven estèrils. La població, desesperada i famolenca començava a tornar-se boja. Aquest fet no només succeïa a les persones del poble sinó també als animals, que desesperats començaven a baixar de la muntanya per buscar a les viles aigua i aliment.

Les persones del poble sempre havien tingut por a les bèsties de la muntanya, ja que del Codoval no hi havia passat mai ningú.

Al cap d'un temps, les bèsties de la muntanya van començar a atacar a la gent del poble. Aquests per a defensar-se utilitzaven els cossos dels difunts, com a aliment per a les bèsties. Però també ho van gastar com a estratègia per a poder fugir.

Agafaren tot el necessari i van emprendre una ruta cap a la muntanya. Tot va anar bé fins que van creuar la lloma del Codoval, ells tenien por de creuar-la, ja que les velles històries del poble, deien que prohibien la seua entrada. En creuar, un d'ells, el més major, va començar a sentir unes melodies molt repetitives, va comentar-ho als altres i el van prendre com a un boig, ja que duia setmanes sense beure aigua i prendre aliment. En aquell moment ja era de nit i sabien que havien de buscar un lloc on poder passar la nit. Van decidir dormir sota una garrofera.

L'endemà es van despertar i una xiqueta, la més menuda, va escoltar el mateix càntic que l'avi. La majoria dels components del grup, ja havien perdut l'esperança, i volien tornar cap al poble. Però l'avi i la xiqueta, varen convèncer a la resta del grup per continuar investigant la muntanya i esbrinar d'on venia aquell càntic tan estrany. Després d'una llarga recerca van trobar una cova, hi van entrar, i en endinsar-se descobriren que era el lloc d'on provenia el so. Aquesta estava plena d'aigua, d'aliment i de fauna.

Conta la llegenda que els exploradors, la van veure com un miracle, i poc després d'explorar-la, van conèixer les Sirenes de la Muntanya, les causants de la sequera. Van poder tractar amb elles i van tornar l'aigua als cinc pobles de les Valls.

[Escrita per Neus i Zoe]

Annex III. Llegenda dels donyets i la Torre de Benavites

Un dia, fa molt de temps, al poble de Benavites, de gent treballadora, bondadosa i noble, hi va ocórrer una tragèdia. Els habitants del poble veí i enemic, Almenara, que comptava amb un castell no massa gran, va decidir atacar a la gent indefensa de Benavites, destruint tot el que trobaven al seu pas.

Amb açò, els benaviters i benaviteres es posaren d'acord que havien de canviar alguna cosa, no podien ser una aldea indefensa. Havien de formar un poble fort i decidit, que fora capaç de defensar-se d'atacs enemics. El problema va ser que, en la devastadora situació en la qual es trobaven, no tenien recursos suficients per a construir o reformar quasi res, i podien sobreviure a dures penes. Així doncs decidiren demanar ajuda al poble més fort i desenvolupat que coneixien; Sagunt.

Amb el seu gegant castell i fortes muralles, el poble saguntí era el referent de guerra per a moltes civilitzacions properes. Sagunt, que sempre s'havia portat bé amb Benavites, va escoltar atentament el poblat benavitenc, concloent que els donarien suport, però que no volien que ningú s'assabentara de la seua ajuda. Així va ser com enviaren a diverses "persones" al poble de Benavites a ajudar-los a reforçar-se. Clar, açò no anava a no tindre benefici per a Sagunt, les condicions demanades pel poble proposaven que, a canvi de l'ajuda, Benavites hauria de jurar-li lleialtat al territori saguntí i cobrir-los les esquenes de qualsevol intent d'atac dels almenarencs.

Una volta acordat, Sagunt va enviar constructors amb la finalitat de reforçar la civilització de Benavites. El que no sabien els habitants del poble era que els constructors saguntins, eren una mica peculiars, molt baixets, mesurant si fa no fa mig metre d'alçada, amb la pell de color verda i orelles punxegudes. I és quan es van adonar que eixe era el secret de la potència de Sagunt, el seu exèrcit de donyets treballadors.

Els benaviters i benaviteres, necessitant tota la ajuda possible, van decidir guardar-li el secret als saguntins. L'alcalde proposà als constructors un projecte d'estructura de defensa, més concretament una torre, alta i robusta, orientada cap Almenara i Sagunt, per complir les dues funcions que buscaven: protecció pròpia i del territori de Sagunt. Amb la increïble velocitat de construcció i treball incansable dels donyets, aconseguiren construir l'actualment famosa "Torre de Benavites" en tan sols una setmana, una estructura que a treballadors d'aquesta època els hauria costat setmanes, inclús anys.

Amb la torre construïda, els donyets tornaren a Sagunt. L'estructura complia la seua funció perfectament, i els habitants de Benavites van poder viure tranquils amb la certesa que

podien defensar-se dels enemics, i contaven amb un poderós nou aliat, la seua nova “Torre de Benavites”.

[Escrita per Oriol i Álvaro]

Annex IV. Llegenda del Molí de vent de Quart

Conta la llegenda, que durant el període de la Conquesta de València en 1238, un xicotet grup d'uns trenta cavallers es va separar de la resta de la host per una gran discussió que va ocórrer entre ells i la resta de cavallers. Es van separar buscant fer la conquesta d'algun territori per ells mateixos, i que així el Rei Jaume I els reconeguera com els millors cavallers de tota la Corona d'Aragó.

Durant la seua travessia, els va anar molt bé, ja que es trobaven amb xicotets llogarets on vivien uns pocs musulmans i els derrotaren amb molta facilitat.

Tot va canviar però, quan anaren a Quart de les Valls, perquè uns musulmans els varen fer retrocedir matant a set dels cavallers, la qual cosa va suposar una pèrdua important per al grup ja que, a més a més un d'ells era el líder d'aquell xicotet grup de valents cavallers.

Varen descansar aquella nit, tot i que l'ambient era diferent, era més fred i trist. Abans d'anar a dormir, van pregar a Déu pels seus difunts companys. Ells no sabien que eixa nit, un dels àrabs que els va expulsar, va anar pels pobles veïns avisant d'aquest grup de conqueridors i ja estaven preparats per a la seua arribada.

Al dia següent, el grup de vint-i-tres cavallers va tornar a Quart una altra vegada, tractant així de conquerir el poble. En un principi varen aconseguir-ho, però quan varen pujar a la talaia on estava el Molí de Vent pensant que no hi hauria ningú, un grup d'uns cent musulmans de tots els pobles propers varen sorprendre'ls. La baralla no va eixir bé per als cristians, que posaren fi a la seua vida.

Els àrabs els deixaren prop del lloc i es varen anar com si res haguera passat, deixant que els cossos es soterraren per les pluges que ablanien la terra. És per açò que no deus pujar de nit al Molí de Quart, ja que podràs escoltar les veus dels cavallers demanant clemència per les seues vides, o fins i tot trobar-te alguna part de l'esquelet d'aquests cavallers.

[Escrita per Carlos i Pau]

Annex V. Llegenda del Molí Nou i del llavaner de Quartell. *NO ANEU A LLAVAR A LA FONT... NI AL LLAVANER*

Quan de xicotetes escoltàvem la rondalla d'Enric Valor no volíem acostar-nos a la Font de Quart ni al llavaner de Quartell, per por de no trobar-nos amb la bruixa dels queixalets. De fet, no volíem ni acostar-nos a les sèquies que encara avui travessen el poble i reguen els camps perquè ens havien contat històries de xiquets ofegats que s'escolaven sota els carrers a través dels canals de rec.

També deien i diuen que al Sistar de Quartell, enfront del Molí Nou, per on desfila una sèquia coberta, hi viuen unes animetes de llum. I que per les nits, aquestes passen pel llavaner mentre l'aigua flueix per les sèquies paral·leles en un petit tram fins que se separen definitivament.

Una nit d'estiu, després de la "plantà del pi" de les festes, els Quintos tornaren al lloc des d'on havien transportat l'arbre perquè volien agafar caragols, llimacs i lluernes de la sèquia. De sobte varen escoltar entre la remor de l'aigua unes veus melodioses. Atrets per la curiositat de saber d'on provenia aquesta cantúria, varen obrir la trapa del sifó que hi ha a la porta del Molí Nou i observaren just en aquell moment com l'aigua de les sèquies que movien la roda del molí de blat i d'arròs va desaparèixer.

Des de l'entrada de la sèquia mare al Sistar de Quartell fins a l'assagador que aboca l'aigua als aiguamolls, totes les parets de les sèquies, la mare i les filloles, començaren a clivellar-se per la sequera i a través de les esclatxes aparegueren com un exèrcit esvalotat moltes cuques de llum. L'excés de bioluminescència va enlluernar tot el molí i més tard tot el poble. L'ambient excessivament resplendent va durar dies i, en coincidir amb una sequera persistent, tot plegat va fer que, durant aquest parèntesi, ningú al poble pogués ni treballar ni descansar.

Al tercer dia d'inactivitat i d'encegament, la dona que feia l'ofici de sequiera va tornar a cobrir el forat del sifó amb la tapa, l'aigua havia tornat a brollar dels ullals i va moure amb força la mola del molí, les cuques de llum van desaparèixer tot afavorint la distinció del jorn i de la nit. Aquell dia varen poder celebrar "la xopà" de les festes al llavaner i tant els caçadors d'animetes i animalets com les persones tafaneres mai més no van obrir la caixa de Pandora de les sèquies a Quartell.

[Escrita per Martina i Núria]

Annex VI. Llegenda de la Casa de Perentoni

Conten que al número 73 del carrer Major de Benifairó de les Valls, junt a la plaça de l'Església i a la casa-palau dels Vives de Canyamàs vivia a finals del segle XVIII una família de llauradors amb dos fills bessons com dos solets: Pere i Antoni.

Pere va vindre al món uns minuts abans que el seu germà i per aquest motiu, en morir el pare i la mare, es va atribuir el dret successori que manté la productivitat agropecuària i que preserva la unitat del patrimoni familiar. Els pares dels bessons s'havien dedicat sempre, des de feia motes generacions al conreu de la terra i a la transformació de les olives en oli en l'almàssera que tenien en aquella casa, adossada a la casa principal de la família.

Antoni, per la seua banda i segons el testament en favor del primogènit, hauria de dedicar-se a uns altres menesters com criar cucs de seda i servir d'escolanet, sense tenir massa fe, a l'Església de Sant Gil Abat. I ací és on varen començar els problemes i les baralles entre els germans ja que Antoni volia que Pere compartira terra i almàssera amb ell.

Un dia, quan Antoni tornava de l'horta carregat de fulles de morera per alimentar els cucs, va veure que el seu germà, Pere, estava premsant les olives. Quan el dipòsit ja era quasi ple, Antoni va empentar el seu germà que caigué dins sense poder eixir del líquid groc i dens. El mecanisme rudimentari que premsava les olives també va fer la seua funció.

Les oliveres, que havien estat al llarg de la història, ja des de l'antiga Grècia, símbol d'enteniment i de pau, en el cas dels bessons del carrer Major varen suposar l'origen del conflicte amb un final funest. No se sap ben cert com va succeir perquè no hi havia ningú més presenciant l'escena però el cas és que Antoni va acabar acompanyant el seu germà, en el fons de la tina d'oli, sense poder traure el cap per respirar. Tal vegada un colp de vent fortuït, l'atzar o el destí de dos germans bessons varen fer que ambdós corregueren la mateixa sort.

Des d'aquell dia, i sense més hereus ni testaments, la casa va passar a ser de tot el poble per a ús públic de tots. Ha anat enriquint-se amb les donacions de veïns i amics que generosament han donat objectes del seu treball i de la seua vida... dels seus records, per a compartir-los amb tots. La Casa vella, com era coneguda, ara és la Casa de Perentoni, en record dels dos germans bessons que van nàixer i morir junts per a tota l'eternitat.

Cada any, durant les festes del poble, la casa obri les portes i diuen que són Pere i Antoni, que superat el seu egoisme, conviden a oblidar el crim i a viure amb alegria a tots els rifenys i visitants.

[Escrita per Emma i Abril]

Annex VII. Llegenda de la Casa Comtal de Faura. *ELS RECORDS DE L'ANTIGA ALQUERIA*

Conta la llegenda que en l'antiga Casa Comtal de Faura encara es poden veure les cinc roses de l'escut dels Vilarrasa i Vives de Canyamàs, i que, des que va ser enderrocada la fortalesa que protegia l'anterior alqueria islàmica l'any 1741, cada 2 de febrer les roses de pedra tallada es desfullen i l'endemà l'escut torna a florir, això entre d'altres fets paranormals.

Els actuals propietaris, com els seus avantpassats, eixe dia assenyalat al calendari abandonen el palau perquè les ombres i veus de la gent que va morir en l'enderroc envaeixen totes les estances i el jardí. Els crits són infernals, insuportables a oïda humana i hi ha qui diu que si pares esment i t'hi fixes ja no els deixaràs mai d'escoltar fins embogir.

Cada 2 de febrer, dia de la Candelera, el palau comtal de Faura s'ompli de pètals de roses que cauen de l'escut i de candeles enceses per asserenar les veus que venen del més enllà per suplicar tornar a la vida.

[Escrita per Sara i Álvaro F.]

Annex VIII. *Llegenda del poble desaparegut de Benicalaf*

Benicalaf era un llogaret menut amb poc recursos, i això era en gran part perquè la població faltava vora els cinquanta anys. Els habitants del poble vivien la infantesa amb alegria i despreocupació. Eixien diàriament al carrer, com si fora l'escola i allà era on, apart de jugar entre ells, aprenien els valors i l'educació que els formaven com a persones. Però era arribar a l'edat adulta i començaven a sentir la preocupació i la por de no arribar a fer la cinquantena d'anys.

En aquella època corrien rumors que, possiblement, un home amb aspecte brut i pollós, alt i corpulent viatjava pels carrers dels pobles amb un sac per furta els xiquets. Ho feia sense entrar a les cases, sempre al carrer, moltes vegades portava coses per atraure als més menuts, era anomenat l'home del sac. No obstant això, les mares utilitzaven i contaven aquesta història per ensenyar als fills que havien de tornar prompte a casa.

Eren rumors fins que un dia, una mare va alertar que s'havia trobat amb un home d'aparença semblant a la de l'home del sac. Eixe dia ningú la va creure, i els xiquets varen

eixir a gaudir del sol d'estiu al carrer com un dia qualsevol. Durant la resta del dia no va passar res fora del comú, i quan el sol es va començar a amagar entre les muntanyes durant el capvespre, l'home del sac va començar a actuar atraient els més menuts amb dolços, per guardar-los al seu sac. A poc a poc ja quasi no quedaven xiquets al carrer, cosa que va fer que l'activitat del poble minvara notablement. A partir d'aquell dia, les poques famílies que conservaren els seus fills fugiren del poble per tal que l'home del sac no furtara més xiquets.

I així és com a conseqüència de l'aparició de l'home del sac, la població de Benicalaf va desaparèixer per sempre més i ara només queda l'església on diuen que, darrere de l'altaret, hi ha un fossar tot ple d'ossos. I qui sap si encara hi ha també un home esperant que s'amague el sol per eixir a voltar pels horts que envolten l'església, amb un sac...

[Escrita per Josep i Diego]

Annex IX. Llegenda de la fugida de Lope de Vega

La fugida de Lope de Vega

Si una cosa tenim clara és que Lope de Vega va tenir una estada a Faura, però el que realment no sabem és la raó de la seua fugida, i amb aquesta llegenda que passa de boca en boca pels carrers de la vall de segó, trobem una de les seues possibles causes.

L'Hostalatge de Lope de Vega és l'hostal de Faura, situat a una xicoteta plaça, que actualment rep el nom de la plaça de l'hostal. Segons conta la llegenda la causa de la seua partida, va ser per una de les seues amants. Aquestes eren nombroses, i ell tenia certes estratègies per què elles no descobriren aquest fet. Amb una sols es veia els matins de dies parells, amb altra els imparells. Amb la tercera només es veia quan la lluna estava creixent i amb altra només les vespres de festius. Així feia desenes de combinacions amb les quals aquest pensava que mai el descobririen. Una de les seues amants era bruixa i sabia que s'estava veient amb altres dones, raó per la qual va començar a fer-li la vida impossible amb els seus encanteris. Lope de Vega va estar instal·lat a l'hostal de Faura, i cada volta veia que li ocorrien més i més coses paranormals, una nit, comença a sentir uns crits molt forts al carrer que repetien el seu nom, i, malgrat que va eixir dues o tres vegades, quan sortia, el silenci era absolut. A més, la cosa no sols anava a l'àmbit personal, conten, que li va ser molt difícil escriure "Peregrino en su Patria", ja que, cada volta que reprenia la narració, les dues últimes fulles que havia escrit es trobaven esborrades. A més, cada volta que intentava llegir un llibre, trobava el seu marca pàgines desaparegut, havent-hi en el seu lloc un paper amb el missatge "eres meu, i de cap dona més". Però Lope de Vega era un home molt tranquil i seré i mai va donar-hi importància a cap d'aquests fets. Un dia la bruixa, cansada que cap de les seues represàlies contra l'autor foren gens útils, va decidir contar a una amiga seua, que també havia tingut aventures amb Lope de Vega que es veia amb l'escriptor misteriós que estava d'estança a l'hostal, l'amiga, com ella esperava, li va dir que ella també, molt indignada, i s'alçaren, fent la bruixa com si no sabera res, del seu mític cafenet de les 12 del mati per a posar remei.

Començaren a fer un treball d'investigació i trobaren a unes quinze amants més i la bruixa va fer un treball de conspiració contra ell, amb un dels seus encanteris més efectiu a tots els guardies de la presó, i utilitzant un encanteri perquè l'encarregat dels documents escriuira i assegurará que Lope de Vega havia d'estar tancat per motius d'engany. I així va ser, en qüestió d'hores Lope estava tancat entre reixes. A més era una missió impossible escapar d'allí, ja que la bruixa, i havia, encantat amb una barrera el portó de la presó, perquè no rebera cap visita i fora impossible que aquest isquera d'allí, sent les cartes l'única manera de comunicar-se amb la qual podia donar senyals a l'exterior. Lope de Vega era un home espavilat, i sabia que la bruixa no tenia relació amb la seua amant de Quartell, just aquesta era l'amant que més havia amagat, i sabia que coneixia uns passadissos per tot el poble de Faura, que connectaven la presó amb l'hostal. Li va enviar una carta d'auxili, fent-li creure que l'havien tancat per què deien d'ell que havia robat a la tenda del poble tres kilograms de creïlles de les bones. I així va ser, aquesta va entrar als passadissos des de l'accés de la Rodana i va arribar a la seua cel·la, així van escapar junts, i van arribar altra vegada fins a la Rodana, passant per l'hostal per pagar els seus deutes i replegar la seua obra que estava escriuint allí. Una vegada allí va eixir corrent amunt muntanya sense avisar-la. A Faura no es va tornar a veure cap presència seua. Però com a prova tenien una obra que va escriure allí i que mencionava el poble o alguns dels seus elements en diferents ocasions. Tot va quedar com una de les històries que hui ens conten els nostres avis.

plaça en memòria de l'escriptor

[Escrita per Lucía i Sofia]

Annex X. Llegenda de la casa encantada a la Plaça d'Almorig: un nou començament

**LA LLEGENDA DE LA CASA ENCANTADA A LA PLAÇA D'ALMORIG:
UN NOU COMENÇAMENT**

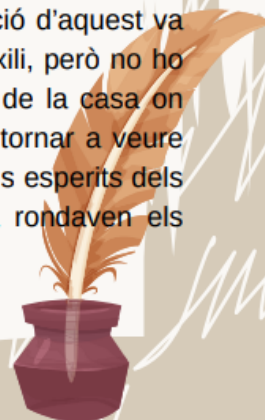
Això va passar i era quan la família dels Martorell, cercant una vida més tranquil·la i allunyada del bullici de la ciutat de Gandia, on tenien un gran poder econòmic, va decidir traslladar-se a un xicotet poble al cor de la comarca valenciana del Camp de Morvedre, concretament al poble de Faura. En arribar, van enamorar-se immediatament de la tranquil·litat del lloc i de la bellesa dels seus carrers empedrats. La nova casa, tot i que antiga, era preciosa i estava situada a la plaça d'Almorig.

Una vegada instal·lats, començaren a fer vida, semblava que tot anava bé. Amb els pas dels dies, una llegenda local començà a endinsar-se a la casa on ells vivien. La gent del poble deia que aquella casa, estava encantada, que cada racó de la seua estructura guardava uns grans secrets d'altres temps. Segons deien, la Casa d'Almorig havia estat el lloc on s'havia arrelat l'antic amor prohibit entre una noble comtessa, senyora del Palau dels comtes i un trobador humil que havia viscut a la casa on ara habitaven la família dels Martorell.

El trobador passava totes les hores del dia i de la nit pensant en aquella comtessa, fins que un dia va decidir començar a escriure cançons sobre aquella dona que tant estimava. En escoltar els versos endolcits per les notes del llaüt d'aquell trobador, la comtessa va embogir d'amor. Es deia

que la jove anava contínuament a visitar-lo a la plaça d'Almorig i que, allà, hi feien les seues trobades nocturnes, sense que el seu marit se n'adonara. Arran d'aquelles cites, cada vegada menys secretes, tot el senyoriu de Faura i d'Almorig varen començar a marmolar sobre la seua gran comtessa i les reunions amb l'humil trobador.

Aquesta notícia va arribar a l'orella del seu marit. La reacció d'aquest va ser inaudita, tothom pensava que enviaria el trobador a l'exili, però no ho va fer. El marit va tancar la seua dona i el trobador dins de la casa on segles després viurien els Martorell i mai ningú no els va tornar a veure enlloc. Així que, es deia que en aquella casa es trobaven els esperits dels amants, i que les ànimes d'aquells desafortunats encara rondaven els voltants, tot buscant pau i redempció.

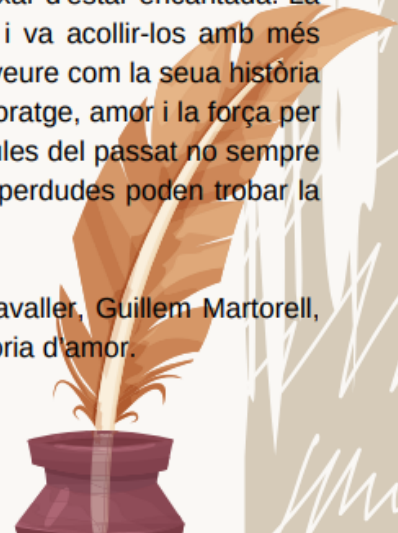
Quan la família va sentir parlar d'aquesta llegenda, lluny de sentir por van decidir abraçar la seua nova llar amb tot el seu cor. El cavaller, Guillem, un home amb coratge i resiliència, va començar a explorar la història de la casa. Després d'un temps, la família va començar a escoltar per la nit la veu d'un home que cantava cançons d'amor. Aleshores, Guillem va començar a llegir vells manuscrits que es trobaven a la casa, i va descobrir els poemes que el trobador li cantava a la comtessa. Ell es va adonar d'açò, ja que, va parlar amb antics habitants del poble per descobrir més sobre la tragèdia que havia donat lloc a la maledicció i tot tenia sentit, aquells vells manuscrits que hi havia a la casa, era allò que s'escoltava per la nit, on l'home li cantava a una dama.

Amb el temps, Guillem va trobar la manera d'acabar amb la maledicció de la casa: només es podria trencar si es trobava la ploma amb la qual el trobador havia escrit feia un parell de segles totes aquelles poesies. De seguida ell va reunir a la seua família i els va explicar la història d'amor perdut i la maledicció que els envoltava. Tots van decidir lluitar contra els vents del passat.

Una nit plena de misteri i intriga, van realitzar una gran recerca per intentar trobar aquella vella ploma, fins que la varen trobar al calaix d'un vell escriptori a la planta principal. La família Martorell hi va decidir invocar un antic ritual amb la ploma en mà. Les ànimes que rondaven la casa van començar a rebel·lar-se, però, en lloc de maleir, semblaven guiar-los cap a la redempció. Amb cada paraula, amb cada gest, la maledicció es va anar desfent com si foren laments d'ombres que s'evaporaven en l'aire.

Amb la maledicció trencada, la Casa d'Almorig va deixar d'estar encantada. La comunitat va celebrar la valentia de la nova família i va acollir-los amb més calor que mai. Des d'aquell dia, la plaça d'Almorig va veure com la seua història es convertia en llegenda, una llegenda que parla de coratge, amor i la força per canviar el destí. La família va demostrar que les paraules del passat no sempre han de dictar el futur, i que fins i tot les ànimes més perdudes poden trobar la seua pau.

I diuen que aquella ploma inspiraria el net d'aquell cavaller, Guillem Martorell, de nom Joanot, a escriure una bonica i coneguda història d'amor.

[Escrita per Noa i Núria]